

Zpráva o průběhu doktorského studia Mgr. Jana Slavíčka (posudek školitele)

Pan Jan Slavíček absolvoval v letech 1997 – 2005 magisterské studium v kombinaci historie – politologie. Během studia se specializoval na moderní hospodářské a sociální dějiny. Svůj hluboký zájem o vývoj Československa po druhé světové válce vyjádřil ve volbě diplomové práce pojednávající problematiku osídlování a socializace českého pohraničí. Velmi zdařilé dílo položilo základ jeho dalším odborným aktivitám. Badatelské výsledky shrnul do stati publikované v periodiku vydávaném Historickým ústavem AV ČR *Moderní dějiny* (2/2010). V roce 2007 zahájil doktorské studium na Ústavu hospodářských a sociálních dějin.

Průběh doktorandského studia Jana Slavíčka byl formálně bezproblémový. Doktorand však v rozvoji práce postupoval s několika přerывy. Po té, co absolvoval v prvních třech letech všechny povinné atesty, se věnoval pedagogické činnosti a činnosti další (nezbytnost samoživitele). Podstatné pro jeho další rozvoj ale bylo, že se zvolna vracel ke své odborné kvalifikaci historika a politologa. Užitečnými zastaveními byly Academia rerum civilium – Vysoká škola politických a společenských věd v Kolíně, Škola mezinárodních a veřejných vztahů (SOŠ). Přínosem profesnímu rozvoji je rovněž doktorandův poslední zaměstnavatel, Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů v Praze, kde je zaměstnán jako odborný asistent. Odborný zájem vyjadřuje i jeho angažmá jako výkonného redaktora časopisu *Historická sociologie*. Ve druhé polovině doktorandského studia Jan Slavíček začal vcelku čile publikovat. Jeho studie oscilovaly mezi politologií, politickými dějinami a hospodářskými dějinami. Bez výjimky se věnovaly období po 2. světové válce s těžištěm v období 50. let. Jedná se o čtyři příspěvky v kolektivních monografiích, tři příspěvky v odborných časopisech, jeden příspěvek klasického konferenčně sborníkového typu. Pro svého zaměstnavatele zpracoval Jan Slavíček i skripta, jež jsou antologií textu k dějinám politického myšlení.

V disertační práci s názvem *Ze světa podnikání do světa plánované distribuce* se věnoval doktorand vývoji českého spotřebního družstevnictví v letech 1945 – 1956 v kraji Ústí nad Labem. Formálně sice nazval práci sondou, leč jedná se o sondu reprezentativní, kterou lze v trendu vývoje vztáhnout šíře – na české země. Tématu se autor zhostil se seriózním pramenným založením, což neznamená, že při heuristice nevyvstaly v autorově práci závažné problémy, dané obtížemi orientace v písemnostech Ústřední rady družstev, kde mimo jiné narážel na omezenou ochotu správce fondu písemnosti předkládat. Těžiště archivního výzkumu spočívalo

v písemnostech uložených v okresních archivech v Litoměřicích, Ústí n. Labem, Děčíně, Lounech, Lovosicích, Mostě a Teplicích, kde se autor soustředil jak na jednotlivá spotřební družstva, tak fondy grémií KSČ a národních výborů. Protiváhou regionálnímu bádání pak tvořily písemnosti uložené v Národním archivu, ať již se jednalo o písemnosti z fondu KSČ, Českého svazu spotřebních družstev, ministerstev průmyslu, vnitra a také předsednictva vlády. Komplementárně byly použity písemnosti uložené v Archivu bezpečnostních složek, Archivu Českomoravské konfederace odborových svazů a jak již naznačeno, s obtížemi i Archivu družstevní asociace ČR. Prameny úřední povahy autor komplementoval prameny tištěnými, ať již normativní povahy, oficiálními statistikami či periodiky. Využito bylo v maximální míře i dosavadní existující, svým záběrem ovšem omezené literatury.

Struktura práce je logická. Úvodem autor vysvětluje své badatelské přístupy kladení otázek, podává definice družstev a vysvětluje vývoj českého spotřebního družstevnictví od počátku hnutí spotřebních družstev až do konce 2. světové války. V kapitolách 2. a 3. autor vymezuje organizační a právní rámce spotřebního družstevnictví, jedná o jeho reorganizaci a reformě, znamenající jeho sovětizaci. Výsledkem je vznik mentálně a organizačně českému prostředí cizorodého prvku, tzv. selpa. To autor zařazuje do kontextu politického a hospodářského vývoje země. Kapitola 4. přináší analýzu proměny funkcí spotřebního družstevnictví a družstev ze samostatných subjektů tržní ekonomiky (podnikatelských subjektů) na články státem řízené distribuce zboží, suplující funkce standardního maloobchodu. Přesvědčivě demonstruje dysfunkce systému. Zkoumá jejich zdroje, ať se již jednalo o problémy řízení a kontroly, nízkou kvalifikaci zaměstnanců, nedostatek zboží v obchodech, diskriminaci družstevního obchodu v přidělech a problematickou strukturu přidělů s charakteristickým atributem nízké kvality potravin. Pátá kapitola je věnována politizaci spotřebního družstevnictví a procesu jeho ovládnutí jak shora, tak zdola cestou kádrové politiky KSČ na lokální úrovni.

Se závěry práce se ztotožňuji. Je cenným příspěvkem k dějinám venkovských struktur po 2. světové válce a období gradujícího stalinismu. Demonstruje proces hledání KSČ v řešení zásobovací situace na venkově a skutečnost, že tato otázka dlouho nekrytalizovala v nosné funkční řešení. Výsledkem tápání byla instalace nefunkčního sovětského vzoru, od něhož bylo nakonec v roce 1956 ustoupeno. Nepřehledná situace poválečného venkova vytvářela prostor i pro rozličná nesystémová vybočení z vývoje spotřebního družstevnictví, jakým např. byl podnikatelsko spekulantský projekt družstva Sociakol, jenž pod pláštíkem osídlování pohraničí skrýval soukromé zájmy omezené skupiny lidí umně se ohánějících autoritou komunistické strany.

K formální stránce díla nemám podstatnějších připomínek.

Mgr. Jan Slaviček předkládá oborové radě dílo původní a originální, které s potěšením doporučuji k úspěšné obhajobě.

Praha 1. června 2012

Prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc.